

Τι αποκαλύπτει η χρηματοδότηση των κομμάτων

Το ζήτημα της χρηματοδότησης των κομμάτων αποτελεί ένα από τα κρισιμότερα ζητήματα λειτουργίας των σύγχρονων πολιτικών συστημάτων.

Η κρατική χρηματοδότηση ειδικότερα, αποτελεί ένα ισχυρό δείκτη αποτύπωσης, είτε της «εξάρτησης» του κόμματος από το κράτος είτε (αντίστροφα) της «εξάρτησής» του από την κοινωνία. Αν θεωρητικώς τα σύγχρονα πολιτικά κόμματα είναι το αποτέλεσμα της συνάρθρωσης δύο δυναμικών διαδικασιών, της *κοινωνικής εκπροσώπησης* και της *παραγωγής κρατικών πολιτικών*, οι πηγές άντλησης των οικονομικών τους πόρων δείχνουν προς ποία κατεύθυνση τείνει «οργανωτικά» ένα κόμμα: αν τείνει σε θεσμό «κοινωνικής αντιπροσώπευσης» ή τείνει σε μηχανισμό «κρατικής διαχείρισης».

Από τη μελέτη των δημοσιευμένων ισολογισμών των ελληνικών πολιτικών κομμάτων της τελευταίας δεκαπενταετίας διαπιστώνεται ότι οι οικονομικοί πόροι τους αντλούνται γενικά από πέντε μεγάλες κατηγορίες: α) την κρατική χρηματοδότηση, β) την οικονομική συμμετοχή/συνδρομή των μελών τους, γ) τα τραπεζικά δάνεια, δ) τα έσοδα από κομματικές επιχειρήσεις και, ε) τις εισφορές Βουλευτών/Ευρωβουλευτών και τις έκτακτες οικονομικές εξορμήσεις. Από τις πέντε παραπάνω κατηγορίες μόνον η δεύτερη αποτελεί κατεξοχήν δείκτη κοινωνικής συμμετοχής. Δυνητικά θα μπορούσε ως κοινωνική συμμετοχή να θεωρηθεί και η τελευταία κατηγορία ως προς το σκέλος των οικονομικών εξορμήσεων, όμως το στοιχείο αυτό είναι τις περισσότερες φορές ασαφές αφού στην κατηγορία αυτή πιθανόν υποκρύβονται οι μεγάλες οικονομικές ενισχύσεις από ισχυρούς (θεσμικούς ή ατομικούς) παράγοντες.

Σε κάθε περίπτωση πάντως, το συμπέρασμα από τη μελέτη των κομματικών ισολογισμών είναι αδιαμφισβήτητο: τα βασικά ελληνικά πολιτικά κόμματα εξαρτώνται αποκλειστικά σχεδόν από το κράτος και το τραπεζικό σύστημα. Το ποσοστό συμμετοχής των μελών τους στα συνολικά έσοδα είναι από πολύ μικρό έως και μηδενικό. Τα ελληνικά πολιτικά κόμματα είναι σήμερα κατεξοχήν κρατικά εξαρτημένες γραφειοκρατίες και πολύ λιγότερο «οργανικές εκφράσεις της κοινωνίας».

Ας γίνουμε ωστόσο πιο συγκεκριμένοι, χρησιμοποιώντας τους ίδιους τους ισολογισμούς των κομμάτων.

Τα έσοδα της ΝΔ το 2007 προέρχονται κατά 50.5% από την κρατική χρηματοδότηση και κατά 42% από τραπεζικά δάνεια και ενισχύσεις. Η συμμετοχή των μελών είναι μηδενική, ενώ και το ποσοστό συμμετοχής των οικονομικών εξορμήσεων φτάνει μόλις το 2.5%. Στο ΠΑΣΟΚ το ποσοστό της κρατικής χρηματοδότησης φτάνει για το ίδιο έτος το 34.4% των συνολικών εσόδων, ενώ το 62.6% προέρχεται από τραπεζικά δάνεια. Αντιθέτως, από τις κάρτες μελών τα έσοδα αντιπροσωπεύουν το 0.01% των συνολικών εσόδων και αν προστεθούν και τα έσοδα από οικονομικές εξορμήσεις το ποσοστό φτάνει το 1.4%. Τέλος, για το ΚΚΕ η κρατική χρηματοδότηση αποτελεί το 55.3% των συνολικών εσόδων, ενώ το 12% προέρχεται από τραπεζικά δάνεια. Το ποσοστό συμμετοχής των κομματικών οργανώσεων (μελών) αντιπροσωπεύει μόλις το 2.3% των συνολικών εσόδων του κόμματος, ενώ αν προστεθεί και το ποσόν των οικονομικών εξορμήσεων μετά βίας ξεπερνά το 10%.

Ίδια εικόνα παρατηρείται τόσο για τον ΛΑΟΣ όσο και για τον ΣΥΝ. Για τον πρώτο, το 2008 η κρατική χρηματοδότηση αντιπροσωπεύει το 75% των συνολικών εσόδων του, ενώ οι οικονομικές εξορμήσεις το 0.3% (δεν αναφέρεται κανένα ποσόν από

εισφορές μελών). Για τον ΣΥΝ το μέσο ποσοστό της κρατικής χρηματοδότησης στα συνολικά έσοδά του φτάνει για όλη την περίοδο 1997-2007 το 81.3%, ενώ το ποσοστό συμμετοχής των μελών εμφανίζεται οριακά μηδενικό.

Διατυπωνόταν παλαιότερα το επιχείρημα ότι η κρατική χρηματοδότηση θα υποβοηθούσε τα κόμματα και το πολίτευμα στο να απαλλαγούν από εξαρτήσεις ιδιοτελών ιδιωτικών συμφερόντων. Συνέβη ωστόσο το αντίθετο και όχι μόνο στην Ελλάδα. Η κρατική χρηματοδότηση πολλαπλασίασε τις σχέσεις των κομμάτων με οικονομικά συμφέροντα και αυτό για δύο λόγους: α) αυξανόμενη σταθερά κάθε χρόνο, διεύρυνε τον «κύκλο εργασιών» των κομμάτων, έτσι που να καθίσταται διαρκώς ανεπαρκής στο να καλύψει τα λειτουργικά κόστη τους. Και όσο τα οικονομικά κομματικά ελλείμματα διευρύνονταν τόσο ενισχυόταν η ανάγκη προσφυγής σε ιδιωτικά κεφάλαια. β) σταθεροποίησε μια διοικητική-υπαλληλική (κομματική) γραφειοκρατία που άρχισε να δρα και να σκέφτεται ως ανεξάρτητη «ομάδα συμφερόντων». Βοήθησε δε καταλυτικά στο να καταστούν (ή να καθίστανται λίγο-λίγο) τα κόμματα «απο-ιδεολογικοποιημένες» οντότητες, χωρίς πολιτικό σχέδιο και σίγουρα χωρίς κριτήριο αποτελεσματικότητας για το δημόσιο συμφέρον.